En lappländsk lokal för Diachila arctica Gyll. (Col. Carabidae)

Av

THURE PALM

Enligt Lindroth (1945, s. 406—407) känner man för denna cirkumpolära och överallt ytterst sällsynta carabid endast en enda säker svensk lokal, nämligen vid Abisko i Torne Lappmark, där han själv den 20/7 1939 tog en hona. I Riksmuseum och Göteborgs Naturh. museum bevaras i äldre samlingar (leg. Schönherr, Boheman, Wahlberg och Sundewall) flera exemplar av arten etiketterade »Lapponia» eller »Lapponia borealis», vilka åtminstone till en del grundar sig på svenska fynd (Lindroth l.c.). Slutligen kan nämnas, att försöksledare Nils Höglund (i.l.) för några år sedan i trakten av Soppero i Torne Lappmark fann lämningar av ett exemplar, då han undersökte maginnehållet i en harr (*Thymallus thymallus* L.).

Prof. Lindroth påträffade sitt exemplar tillsammans med *Dyschirius Helléni* J. Müll. några kilometer öster om Abisko östra järnvägsstation på en *Sphagnum fuscum*-mosse nära kanten av ett *Eriophorum vaginatum*-kärr. Arten säger han ha ofullständigt känt levnadssätt i Sverige men att den enligt iakttagelser i Finland och Norge skall vara en utpräglad strandart, som mest uppehåller sig på försumpade, mossbevuxna ställen, särskilt på av Sphagna och Hypna bildad, gungflyartad mark vid sjöstränder och på mossaktig ängsmark.

För omkring tio år sedan uppsökte jag, efter anvisning av prof. Lindroth, *Sphagnum fuscum*-mossarna mellan Abisko och Stordalens järnvägsstationer utan att då lyckas finna arten. I samband med en förnyad vistelse i Abiskoområdet på sensommaren 1958 gjorde jag den 30 augusti, som var en för årstiden ovanligt varm dag med fullständig vindstilla och en middagstemperatur på omkring 20 grader, ånyo en exkursion till den trakt, där *Diachila* skulle leva. Förhoppningen att få se arten var väl ej stor, men jag ville gärna undersöka en lokal av den myrtypen. Under den enformiga promenaden längs järnvägslinjen österut från Abisko tog jag fram slaghåven, och på videbuskar av olika slag håvades

Entomol. Ts. Årg. 79. H. 3–4, 1958

Fig. 1. *Empetrum nigrum - Sphagnum fuscum* - Zwergstrauchmoor. Im Hintergrunde ein vegetationsreicher Sumpf, Fundort für *Diachila arctica* Gyll. Torne Lappmark: Abisko, 388 m ü.d.M. 31/8 1958. Phot.: Verf.

mängder av nykläckta *Melasoma lapponica* L. och *Phytodecta pallidus* L. samt en och annan, likaledes nykläckt, *Melasoma alpina* Zett. När den första större *Sphagnum fuscum*-mossen mötte, lämnade jag järnvägen och styrde kosan mot ett kärraktigt myrparti, som hade yppig vegetation. Det genomflöts av en liten vindlande bäck, som ledde bort vatten från några ovanför liggande smågölar. Håvningen fortsattes här några hundra meter på låga *Salixbuskar* (*S. lapponum* och *phylicifolia*), dvärgbjörk och kärrväxter. Håven innehöll ej mycket, av skalbaggar blott en enda, men en verklig dyrgrip — en ♂ av *Diachila arctica*!

Efter den enastående turen att genast ha kommit i kontakt med arten genom håvning inom ett begränsat område sökte jag lokalisera den närmaste platsen med kärrvegetation och blöt mossa i bottnen, där *Diachila* kunde tänkas leva. Som tur var fanns ej mycket att välja på i den vägen. Ett för »trampning» lämpligt parti utsågs, och utsikterna syntes vara goda för att *Diachila arctica* skulle kunna tagas »i antal». Men härvidlag räknade jag grundligt fel — de gamla uppgifterna om artens stora sällsynthet står sig nog. Väl 50 m^2 av kärret trampades ned och avskummades omsorgsfullt

Fig. 2. Dieselbe *Diachila*-Lokalität an stark versumpftem, bebelandartigem Boden mit dominierender Vegetation von *Eriophorum vaginatum*, *Carex*-Arten und *Comarum palustre* sowie zuunterst von *Amblystegium*- und *Mnium*-Arten. Torne Lappmark: Abisko, 388 m ü.d.M. 31/8 1958. Phot.: Verf.

med vattenhåv under denna och den följande dagen, men endast ytterligare två exemplar av *Diachila* (båda ♀♀) lyckades jag uppbringa. De förekom på en helt liten fläck av kärret, som i det följande närmare skall beskrivas. Vid nedtrampningen av växttäcket flöt de ej genast upp till vattenytan utan höll sig rätt länge dolda i bottenmossan, innan de sävligt kom uppkravlande på grässtrån. De levde i sällskap med bland andra *Agonum consimile* Gyll. Övriga i biocenosen ingående skalbaggsarter redovisas senare.

Som man ser på översiktsbilden (fig. 1) är myren av en rätt vardaglig typ. Till övervägande del utgöres den av en högre belägen, torr, *Sphagnum fuscum*-mosse (biotop för bl.a. *Dyschirius Helléni* J. Müll., *Ocyusa nivicola* Thoms., *O. grandiceps* J. Sahlb. och *Scymnus fennicus* J. Sahlb.) bevuxen med lavar, kråkris, hjortron och dvärgbjörk som dominerande växter. På holmar och omgivande fastmark växer ett glest bestånd av fjällbjörk. Höjden över havet anges på generalstabens kartblad vara 388 m. En sänka i myrens södra del intages av några grunda vattensamlingar med dyig botten, från vilken den förut omtalade bäcken rinner. Omkring bäcken och gölarna är vegetationen kärrartad och delvis

mycket frodig. Bottnen där saknar Sphagna men har en sammanhängande matta av luckra, näringskrävande mossor (*Amblystegium*- och *Mnium*-arter).[1] Den har karaktären av gungfly, och vid tidpunkten för mitt besök nådde vattnet vid nedtrampning av vegetationen till knapp knähöjd. Vattnet hade en frisk lukt och var föga förorenat. I övrigt dominerade bland de halvmeterhöga gräsen — särskilt där *Diachila* anträffades (fig. 2) — *Carex rostrata* och en annan *Carex*-art av *gracilis*-gruppen, *Eriophorum vaginatum* och något sparsammare *Calamagrostis neglecta* samt bland örterna *Comarum palustre*. I kanterna av det nedtrampade området fanns lågvuxna exemplar av *Salix lapponum* och *phylicifolia*. I andra delar av den kärrartade myren hade gräsen helt eller delvis försvunnit, så att det mossbevuxna underlaget väl framträdde. Där kunde emellertid *Diachile* ej uppspåras, ej heller omedelbart intill gölarna och bäcken, där vegetationen mycket liknade den på den beskrivna fyndplatsen.

Vågar man draga någon slutsats av de gjorda iakttagelserna, skulle *Diachila arctica* leva i myrarnas kärrartade partier, där vegetationen är tät, hög och frodig, där bottnen bestående av mossor (dock ej Sphagna) och ett nätverk av sammanflätade, sega växtrötter är gungflyartad samt där vattnet är friskt och i någon mån rörligt. Detta stämmer väl överens med de fåtaliga observationer över artens levnadssätt som gjorts i Finland och Norge. Prof. Lindroths fynd av *Diachila arctica* på en *Dyschirius Helléni*-lokal synes däremot ha varit tillfälligt. Exemplaret hade uppenbarligen tagit sig dit från det angränsande *Eriophorum*-kärret.

I *Diachila*-biocenosen fastställdes följande andra skalbaggsarter:

a) imagines:

Agonum (Europhilus) consimile Gyll. — 9 nykläckta ex.
Hydroporus lapponum Gyll. — Talrik.
H. arcticus Thoms. — 3 ex.
H. melanocephalus Marsh. — 5 ex.
H. striola Gyll. — 2 ex.
H. erythrocephalus L. — 1 ex.
Agabus congener Thunb. — Talrik.
A. confinis Gyll. — 4 ex.
Ilybius angustior Gyll. — Talrik.
Colymbetes Paykulli E. — 1 ex.
Pycnoglypta lurida Gyll. — Ej sällsynt.
Olophrum consimile Gyll. — Ej sällsynt.
O. boreale Payk. — Ej sällsynt.
Stenus carbonarius Gyll. — 1 ex.
S. hyperboreus J. Sahlb. — 1 ex.
S. pseudopubescens A. Str. — Talrik.
S. niveus Fauv. — Talrik.

[1] Bestämningen av en del växter från lokalen har utförts av föreståndaren vid Abisko Naturvetenskapliga station laborator G. Sandberg och av assistenten vid samma station fil. kand. R. Wiedesheim-Paul, vilka jag hjärtligt tackar härför.

Gymnusa brevicollis Payk. — 1 nykläckt ex.

Cyphon punctipennis Sharp. — 8 ex.

Anisosticta strigata Thunb. — 9 ex., alla nykläckta.

b) puppor:

Agonum (*Europhilus*) *consimile* Gyll. — En puppa kläcktes den 1/9, varefter imagon utfärgades inom ett dygn.

c) larver:

Ilybius. — Talrika ex. av två arter, varav den ena sannolikt är *angustior* Gyll. och den andra, som är mörkare och större, möjligen *crassus* Thoms.

Hydrobius fuscipes L. — 1 ex.

Olophrum. — Talrika ex. av två arter, sannolikt *consimile* Gyll. och *boreale* Payk.

Förutom skalbaggar anträffades vid upptrampning på lokalen en del steklar av olika typer och enstaka plecopterlarver. Slutligen må omtalas, att alla ex. av *Diachila arctica* är varandra något olika. En av de båda honorna har enfärgat kopparglänsande översida, medan den andra där är vackert grön utom på täckvingarnas mellanrum, som skimrar i koppar. Hanen har smalare form och mindre framträdande skuldror än honorna samt är mörkt kopparfärgad, nästan med dragning till svart.

Citerad litteratur

Lindroth, C. H. 1945: Die fennoskandischen Carabidae. I. — K. Vet. Vitt. Samh. Handl. (B) 4. 1. Göteborg.

Auszug

Eine lappländische Diachila arctica Gyll.-Lokalität (Col. Carabidae).

Die hochnordische Art *Diachila arctica* Gyll. wurde vom Verf. am 30/8 1958 in 3 Exx. bei Abisko in Torne Lappmark gefunden. Die Lokalität war ein bebelandartiger Sumpf mit üppiger Vegetation von *Eriophorum vaginatum*, hochgewachsenen *Carex*-Arten und *Comarum palustre* sowie zuunterst von *Amblystegium*- und *Mnium*-Arten. Der Sumpf bildete einen Teil eines grossen *Empetrum nigrum* - *Sphagnum fuscum*-Zwergstrauchmoorkomplexes.